

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі розглядається можливість формування науково-методичних засад та практичних рекомендацій щодо розробки стратегії управління інвестиціями промислових підприємств з урахуванням зацікавлених сторін. Запропоновано формування стратегії здійснювати на основі вдосконаленої класифікації груп зацікавлених сторін підприємства та застосування узгодженої мети між окремими групами зацікавлених сторін та підприємством як похідної від стратегічної мети діяльності підприємства. Запропоновано здійснення SEE-управління ефективністю інвестицій в зацікавлені сторони (працівників) на основі SEE-моделей складових ефективності (як якісної складової результативності) у контексті уможливлення оперативного корегування кожної складової ефективності до того, як досягнуто кінцевий результат такої діяльності. Визначено, що стратегія управління ефективністю інвестицій машинобудівних підприємств та інструментарій, пов'язаний з обчисленням показників складових ефективності можуть базуватись на основі SEE-моделей складових ефективності.

Ключові слова: інвестиції; ефективність інвестицій; стратегія управління ефективністю; зацікавлені сторони

Abstract

The paper considers the possibility of forming scientific and methodological principles and practical recommendations for the development of investment management strategy of industrial enterprises, taking into account stakeholders. It is proposed to form the strategy on the basis of improved classification of stakeholders of the enterprise and the application of an agreed goal between individual groups of stakeholders and the enterprise as a derivative of the strategic goal of the enterprise. It is proposed to implement SEE-management of investment efficiency in stakeholders (employees) based on SEE-models of efficiency components (as a qualitative component of efficiency) in the context of enabling prompt adjustment of each component of efficiency before the end result of such activities. It is determined that the strategy of investment efficiency management of machine-building enterprises and tools related to the calculation of efficiency components can be based on SEE-models of efficiency components.

Key words: investments; investment efficiency; efficiency management strategy; stakeholders

Вступ

Забезпечення управління ефективністю інвестицій, яке визначає напрямок розвитку промислових підприємств, в даний час є актуальною проблемою. Найбільш ефективні інвестиції сприяють підвищенню конкурентоспроможності виробництва, його модернізації, економічному зростанню, забезпечують підвищення ефективності промислових підприємств, які виробляють продукцію з високою доданою вартістю. Інвестиції можна вважати основою для зростання економіки в цілому, її окремих галузей і кожного підприємства, як первинного осередку економіки.

Дослідженнями перспектив і динаміки розвитку підприємств машинобудівної галузі, висвітленням питань щодо інвестицій та управління ними займалися Г. Александер, І. Бланк, Дж. Бейлі, С. Брю, М. Войнаренко, А. Гойко, О. Іванілов, Н. Карачина, К. Макконнелл, О. Мороз, Г. Савіна, Н. Сириченко, А. Череп та інші науковці.

Гострою проблемою сьогодення для підприємств машинобудівної галузі є їх кадрове забезпечення, стратегічний розвиток та формування певної сфери сукупних знань підприємства. У науковців та практиків одночасно з зацікавленістю людським капіталом підприємства зростає увага до відносин між зацікавленими сторонами, до забезпечення спільних цілей та стратегічної спрямованості на розширене відтворення із залученням відповідних інвестицій. Досвід роботи вітчизняних та закордонних підприємств протягом останніх десятиліть показав, що ефективному управлінню інвестиціями сприятиме вивчення зацікавлених сторін, що допоможе виявити ключові показники ефективності інвестицій і діяльності підприємств.

Теорії зацікавлених сторін в управлінні діяльністю підприємства та оцінюванню ефективності

функціонування підприємства присвячено праці А. Аммарі, Р. Аскофа, Н. Буреннікової, Дж. Вуд, Л. Гаценко, В. Гросул, Т. Доналдсона, Н. Краснокутської, Р. Мітчела, Дж. Ньюбоулда, Л. Престона, Е. Фрімана, В. Ярмоленка та інших.

Основна частина

В умовах конкурентного ринкового середовища практично всі інвестиції мають забезпечувати інноваційний розвиток підприємства, тому доцільним є виділення інноваційної форми інвестицій, яка пов'язана з інтелектуальними інвестиціями та інвестиціями в людський капітал, додаючи при цьому інвестиції в споживчий і структурний капітал як такі, що стимулюють нові підходи і тенденції в розвитку певних видів підприємницької діяльності. Взаємодія між людським, структурним і споживчим капіталом дозволяє формувати високоякісний інтелектуальний капітал підприємства, який складається зі знань, навичок співробітників, інтелектуальної власності підприємства та інших нематеріальних активів, що активно використовуються для забезпечення ефективної дослідницької, виробничої і комерційної діяльності, формують інноваційну продукцію і забезпечують конкурентну перевагу підприємству [1].

Розглядаючи вплив зацікавлених сторін, доцільно зосередити увагу на працівниках підприємства. Деталізувати особливі вимоги такої зацікавленої сторони дозволить класифікація, яка ґрунтується на застосовуваному на промисловому підприємстві розподілі працівників службами управління персоналом, тому виділення відповідних груп, ідентифікація їхніх інтересів, індивідуальних особливостей, потенційних запитів та багато інших даних, які необхідні для ефективної роботи з працівниками, можуть бути отримані без додаткових обсягів досліджень, на основі наявної інформації, що в практичній діяльності підприємства надзвичайно важливо. Саме ця зацікавлена сторона забезпечує активну участь у формуванні новоствореної вартості, а тому потребує детального розгляду з позицій інвестицій в людський капітал підприємства. Одночасно інвестиції в людський капітал можна розглядати як складову загальних витрат підприємства на персонал, які здійснюються з метою його продуктивного розвитку, приводять до формування високоякісного людського капіталу та забезпечують отримання довгострокового соціально-економічного ефекту. Саму класифікацію компонентів людського капіталу на різних інституційних рівнях, доцільно здійснювати таким чином: антропорівень (людський капітал особи, індивідуальний людський капітал); соціорівень (людський капітал організації, підприємства, іншого соціального утворення або колективу); ноорівень (людський капітал суспільства, держави, нації). Людський капітал соціорівня (людський капітал організації) можна поділити на три основних групи: *особистий, відчужуваний, колективний*.

Додатково необхідно враховувати, що ефективність функціонування підприємства і ефективність інвестиційної діяльності часто визначається тим, наскільки узгоджено взаємодіють окремі зацікавлені сторони при реалізації поставленої мети, наскільки цілі їхньої діяльності узгоджені між собою, тому необхідно сформулювати та задіяти «узгоджену мету», яка являє собою акумулятор усіх прогресивних тактичних цілей підприємства і зацікавлених сторін, рушій економіки, котрий спрямовується в перспективне майбутнє. Вона становить підґрунтя управління економікою як системи, що визначає його теоретичні засади.

Управління ефективністю інвестицій промислових підприємств має розглядатися з позицій як системного підходу (коли досліджується функціонування будь-якої системи в цілому без концентрації уваги на її окремих частинах), так і з позицій розгляду окремих відповідних складових (компонентів, елементів, частин) такої системи. При цьому виникає необхідність розробки й удосконалення методики вимірювання та оцінювання ефективності інвестицій, без яких функціонування підприємства та його розвиток певною мірою унеможливаються. Така методика, на нашу думку, може ґрунтуватись на моделях складових ефективності та результативності Буреннікової (Поліщук) – Ярмоленка (моделі та методики *SEE-аналізу* та *SEE-управління*) [2].

Стратегія управління інвестиціями промислових підприємств (зокрема підприємств машинобудування) з використанням інструментарію та методики *SEE-управління* полягає у формуванні та/або уточненні цілей, механізмів та заходів в уточненні алгоритму формування і реалізації цієї стратегії стосовно зацікавлених сторін. Основами управління *SEE(I)*-діями цієї стратегії є: формулювання узгодженої мети; визначення цільових завдань; оцінювання *SEE(I)*-ризиків; освоєння *SEE(I)*-резервів; діагностика параметрів середовища; узагальнення змін і тенденцій в управлінні; відбір адекватних ресурсів, потенціалів, *F(I)*-імпульсів; моделювання *SEE(I)*-дій; удосконалювання управління ефективністю інвестицій; прогнозування показників складових ефективності інвестицій;

обґрунтування ефективності інвестицій та динаміки змін. Здійснення *SEE(I)*-управління ефективністю інвестицій в основних внутрішніх стейкхолдерів на основі *SEE(I)*-моделей складових ефективності (як якісної складової результативності), яке спрямоване на удосконалювання виробничої діяльності підприємств машинобудування у контексті уможливлення оперативного корегування кожної складової ефективності до того, як досягнуто кінцевий результат такої діяльності; це управління, на відміну від існуючих підходів, сприяє досягненню узгодженої між певними зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) мети функціонування та розвитку підприємства. В цілому стратегія *SEE*-управління інвестиціями для підприємств машинобудування із урахуванням теорії зацікавлених сторін, ґрунтується на *SEE*-аналізі (рис. 1).

Рисунок 1 – Схема реалізації стратегії *SEE*-управління інвестиціями

Стратегію управління інвестиціями можна розглядати як: комплекс заходів; результати обчислення відповідних показників ефективності, яких необхідно досягти; динамічний процес інвестування з урахуванням умов зовнішнього середовища. Така стратегія, окрім виробничої, організаційної, технологічної, екологічної, інноваційної, маркетингової, логістичної тощо складових повинна містити інвестиційну складову. Інвестиційна складова стратегії управління має полягати у пошуку джерел та оновлених механізмів залучення інвестицій, у тому числі, у людський капітал. Це сприятиме соціально-економічному розвитку підприємства, області, країни в цілому.

В ході реалізації стратегії *SEE*-управління інвестиціями особливої уваги потребує процес створення валового доходу підприємствами для відповідного оцінювання процесу формування новоствореної вартості кожною цільовою компонентою учасників виробництва щодо людського капіталу цих підприємств. У своїй взаємодії компоненти формують інтегральний вплив на ефективність інвестицій, який може бути оцінений за допомогою інтегрального коефіцієнта ефективності функціонування компонент учасників виробництва щодо людського капіталу (K_{INT}^M або K_{INT}^A), котрий розраховується за формулами:

а) у випадку мультиплікативної взаємодії

$$K_{INT}^M = \sqrt[5]{q_1 \cdot q_2 \cdot q_3 \cdot q_4 \cdot q_5}, \quad (1)$$

б) у випадку адитивної взаємодії

$$K_{INT}^A = \frac{q_1 + q_2 + q_3 + q_4 + q_5}{5}, \quad (2)$$

де q_1, q_2, q_3, q_4, q_5 – цільові компоненти учасників виробництва щодо людського капіталу підприємства (матеріально-грошовий, колективної взаємодії, інформаційної відкритості, моралізації та мобільності, відповідно).

Висновок

Формування стратегії щодо можливостей удосконалення управління ефективністю інвестицій дозволяє для внутрішніх зацікавлених сторін (працівників) промислових підприємств сформулювати пропозиції у контексті інноваційно-інвестиційного напрямку на основі узгодженої мети та отриманого рівня інтегрального впливу на ефективність інвестицій, який може бути оцінений за допомогою інтегрального коефіцієнта ефективності функціонування компонент учасників виробництва щодо людського капіталу. Очікуваним результатом стане підвищення кваліфікаційного рівня працівників; підвищення ефективності інвестицій промислових підприємств у розвиток інтелектуальних ресурсів; зростання рівня задоволення зацікавлених сторін досягненням узгоджених цілей; реалізація механізму управління ефективністю інвестицій промислових підприємств у контексті зацікавлених сторін тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Kavetskiy V. Investment efficiency management of machine-building enterprises: the impact of a agreed purpose / V. Kavetskiy. Professional competencies and educational innovations in the knowledge economy: collective monograph [Editors Lyubomira Popova, Mariana Petrova]. – Veliko Tarnovo, Bulgaria : Publishing House ACCESS PRESS, 2020. – P. 292–302.
2. Ярмоленко В. О. Вимірювання ефективності процесу функціонування системи з одночасним урахуванням його ефективності у класичному розумінні й коефіцієнта корисної дії: енергетичний аспект / В. О. Ярмоленко, Н. В. Буреннікова // Проблеми економіки. – 2019. – № 3. – С. 178–185.

Кавецький Вячеслав Валерійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: kavetskiyi@vntu.edu.ua

Kavetskiy Vyacheslav V. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kavetskiyi@vntu.edu.ua